

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGETARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS

NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasenstern és Vogler Bécsben (Wollzeile 9-dik sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton, reggel,
NAGY FÉLÍVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt 30 kr.

Félévre 2 „ 50 „

Eszmecsere a székelyföldi közerdők és legelők elkülönítése fölött.

(Folyt. és vége.)

Ezen soroknak jóakarattal írója is, szerencsésnek érzi magát a val dicsekedhetni, hogy tősgyökeres székely vér ivadéka, de tisztelve az igazságnak tiszta szent fogalmát, épen azért, hogy székely, ily messze menni nem akar s miután oly messziről levont, hogy ne mondjam: hájánál fogva elötépett érveket csak a híres szebeni csonka-gyűlés volt képes ily szerűen pengetni, menedékét saját nemzete javára csak a törvény nemes consequentiáiban keresi.

Az urbéri törvényszékek részére 1858-ban kiadott utasítás 159-ik cikkének utolsó pontja, ott, hol a közbirtokosok között a közhelyek felosztására nézve, a részesedési arány kulcsa béke útján föl nem lelhető, birtok ideiglenességet rendel. Ily ideiglenesség létesítésénél az 1847. évi XV. törvényezikkely 4-, 5-, 6- és 7-ik §-ai adták a zsinormértéket, azaz:

a) oly helyeken, hol a condisionális földesurak, vagy azok, kik ilyenek helyébe lépnek, az egyenes vonalú leszármazást bebizonyítani tudják, ott ezen leszármazás arányában volt az ideiglenes részesedés meghatározandó,

b) hol pedig ezen leszármazás bebizonyítása lehetetlenné vált: ott az antiqua sessio számát vették zsinormértékül, természetesen a helyi viszonyok szerint, különbözőleg számítva.

Részünkről azt hisszük, hogy mind a két kulcs ma már használhatatlanná vált, mert mindkettőnek biztos alapját elmosta az idő, és így, mint eredeti székely ember ivadéka, mint az istennek szép ege alatt szabadon és jogosan érző ember, megteesszük a következő ajánlatot, melynek mihamarább tekintetbevételét alkotmányos kormányunktól mi is tisztelettel kérjük.

A megyékben csak földesur és volt jobbágy közötti viszony létező, ezek között tehát az 1854. évi urbéri nyiltparancs, 1858-ik és 1868. évi utasítás módosítás nélkül maradhat, legfeljebb az erdők elkülönítésének módja volna egyszerűbben körülírandó. A székelyföldön azonban, hol nem csak volt földesur és volt urbéres, hanem a minden urbéri viszonytól teljesen szabad székely is birtokol, azaz egészen sajátos közbirtokosság (compossessoratus) létezett, a részesedés aránya egészen más alapon volna létesítendő, és pedig:

„a székelyföldön minden közlegelő

és közös erdő, azon szabad birtokosok között, kik a közös hasznélvezet gyakorlását 1819-től 1848-ig bebizonyítani tudják, előbb a tettelesen birtokukban levő földek aránya szerint lenne felosztandó és csak azután, ha a szabad székely vagy jobbágy nélküli compossessor, a volt földesurral ily arányban osztozott, köteleztetik a volt földesur a saját részébe jutott közhelyekből azon volt urbéreseknél, kik 1819-től 1848-ig tartott hasznélvezetet gyakorolták, részt adni, és pedig a volt urbéreses tulajdonába jutott birtok aránya szerint.“

Ezen ajánlatunkat következőleg indokoljuk:

Incze József hazánkfa által egészen más szempontból felidézett Verbőczy III-ik részének 4-ik czime, szóról-szóra constálja azt, hogy „székelyföldön az örökségeket (régí szokás szerint) nemzetségek és ivadékok s ivadéki ágak szerint osztják fel maguk között.“ Mindebből egyenesen következik, hogy minden szabad székely és székely földesur mit bir, ha szerezte is azt, ugyanezen ivadéki ágazás tárgyát képezi, ennél fogva mindkettő jogosulva van arra, hogy a székelyföldi közhelyekből saját illetőségét a leágazás szerint kezébe jutott mostani birtoka arányában kapja ki, a volt urbéres pedig birtokát volt földesurától kapván, onnan nyerve ki a legelőbeli competentiat is birtokához aránylag.

Ugyanezen elvet szentesíti a közbirtokosság (compossessoratus) fogalma, mely abban áll, hogy valamely föld vagy hely, egy időben és közegyetértséssel, bizonyos vagy utólagosan meghatározandó feltételek alatt, több személyek tulajdonát képezi, vagy röviden szólva, a közbirtoklás (compossessio) többeknek valamely természetben osztatlanul fenntartott dolog iránti közös tulajdonjogát képezi. A volt jobbágyot ily compossessornak tekinteni nem lehet, mert a mit bir, mindazt volt földesura czime alatt birta és gyakorlat által, ha jogot is nyert volna, mindez csak volt földesurával szemben történhetett és nem a szabad székelylyel szemben, mivel semmi viszonyban sem állott.

A volt urbéreses tulajdonába átment földbirtok, a részesedés arányánál a volt földesur javára se jöhet számításba, mert midőn 1819-ben mint colonialis, azaz urbéri föld lón felírva, ekkor székely örökségi természetét elvesztette, és így elveszett azon jog is, mely székely-örökségi földbirtokával volt egybekötve, s ha a volt földesurak elnézték, hogy székely-örökségi föld colonisaltassék, és elnézték, hogy a volt urbéreses földesurok czumén

a közhelyek hasznélvételt úgy is, mint colonusok, gyakorolják: kötelesek a velők egyedül viszonyban állott urbéreseket, saját részőkbe jutott közhelyekből részeltetni, egyébiránt ugyanez történik a megyéken, hol a volt földesur, fennállott hasznélvezete esetében, volt urbéreseivel a közhelyekben osztozik.

És így tisztelt olvasók, a fennebiekben elmondottuk mindazt, a mit dióhéjba kerekíteni lehetett, azonban szükség esetében még pótolhatjuk magunk, vagy pótolhatják más avatottabb egyének a hézagokat.*)

Hangásalji.

Válasz tek. dr. Jenei Viktor urnak

Tusnád-Alvég, jun. 6.

Noha az utolsó Kyrieleison dicsőségét paplétemre sem szoktam másoktól irigyelni, mégis tek. uraságddnak a „Székely Hirlap“ folyó évi 42. számában hozzáam intézett viszontválaszára röviden nyilatkoznom kell, még pedig kizárólag a 3-ik pontra, mivel a két elsőről felesleges szólanom, részint azért: mert be nem bizonyítható tételeknek nyilváníta állításomat, pedig vitatkozni ok nélküli fáradság, sőt idővesztégetes; részint azért, mivel viszontválasza néhány pontjai csakugyan nem igényelhetnek czáfolatot; részint mivel állításaim valósága mellett az élet szól, annak pedig tanúsága dönthetetlen.

A 3-ik pontra pedig épen az elbocsátandó tanítók érdekében kell nyilatkoznom, mert az ok és siker nélküli bánásmódnak és eljárásnak soha nem voltam s nem is leszek barátja. Azt méltóztatik t. i. írni a 3-ik pont alatt: hogy az olyan tanítót, a ki felekezetiességeit a katholicismussal szembe minden lehető alkalommal reprodukálja, megtéve a szükséges lépéseket illetékes uton el kell bocsátani és kizárni a tanítói pályáról. Hogy ez uton célt érhetne-e a népnevelési-egylet, kétkedem, először azért: mivel tartok tőle, sok családot fosztanánk meg ez által igaz-talanul kenyérétől, mert sok egyént kellene ekkor a tanítói pályáról, talán épen önbűnök nélkül leszorítani; mert hát ha épen az előirt tankönyvek szelleme és betűje szerint járt el akkor, midőn a katholicismus ellen kiméletlenül sőt hamis ráfogásokkal kikelt. Nem méltatlanul büntetnők-e ilyenkor a szegény, családostanító? Én részemről az ily eljárásba soha belé nem egyezném, nem főleg azért, mivel ez által különben is csak a — statusra még üdvösöknek be nem bizonyult — proletariussok számát szaporítanók; másodszor azért, mivel az ily kizárás és elcsapás nem oly könnyen megy, mint a mikép azt kigondoljuk vagy leírjuk, mivel már a tapasztalás bebizonyította; miszerint a főpásztornak minden törekedése, a főegyházi-tanácsnak egész fenhatósági tekintélye alig volt képes elmozdítani olyan egyéneket, kik nagyobb botrány nélkül állomásaikon tovább nem maradtak, s az elmozdítás miatt oly kellemetlenségeknek vannak kitéve a legjellemesebb egyé-

*) Kéretnek a többi magyarhoni lapok is, ha lehet, fölvenni hasábjainkon ez igen nevezetes közérdekű ügyben keletkezett eszmecsérét.

nek, oly utóbajoknak szomorú tanúja a közönség józanabb része, melyek szint oly kártékonyak a nép vallási és erkölcsi életére, mint vala maga az előbbi rossz, melyből a fergeteg támadt. De hát ha még itt-ott a Status-ratio is ellene mond az ily egyének elcsapattatásának? mit teend ilyenkor a népnevelési-egylet? kit büntet meg? Én azt hiszem előbb később zsebre kell dugnia minden szegletességet, míg keserű tapasztalatok után be fogja ismerni: miszerint: másképp állanak a dolgok a valóságban, s másképp a képzeletben. Minthogy pedig a népnevelési-egyletnek az életben és valóságban kell működnie és hatni, nem pedig a phantasia paripáin lovagolni, ismétlem a népnevelési-egyletről azt, mit minapi nyíltválaszomban bővebben kifejtettem, bizva én is a józanon gondolkozó olvasókra az ítéletet, és a mai practicus világ-nézet szelleméből kiindulva kérve mindazokat, a kik a népnevelési ügyét szívóken hordozzák: mindeneket megpróbáljanak, de csak azt a mi jó, kivihető és életrevaló törekedjenek felkarolni és létrehozni, mert az ideális experimentatiók sehol sem szoktak oly veszélyesek lenni, mint a népnevelés terén, különben is Seneca szerint: „A ki kitűzött célját akarja élni, egy utat kövessen és többen ne barangoljon, mert azokon nem halad, hanem tévedez,” epistola 43.

Hasoló tisztelettel maradván
tek. dr. urnak alázatos szolgálja
Csató József,
sz.-udvarhelyi plebános.

Országgyűlés.

XXIII.

A képviselőház e hó 8-án tartá XXV-dik ülését. A gyűlés tárgyai az igazolási bíróságok és a központi bizottságok jelentése; a fumei és a debreczen-szathmár-szigethi vasutak iránt tett interpellációkra adott választ.

A választelirat letisztított példánya felolvastatván hitelesítették s lepecsétetvé átadták a miniszterelnöknek, kézbesítés végett.

A II. és III. bíróság beadja jegyzőkönyveit.

A IV. bíróság Rákoczi Jánost igazolja, az ellene beadott kérvény visszavételén.

Az V. bíróság igazolja Gaal Endrét, Fehér Miklóst, Papp Zsigmondot, Gruesku Lázárt és Kézmárcy Józsefet.

Néhány jelentéktelen felszólalás után

Tisza Kálmán interpellálja a miniszterelnököt, hogy miként érti azon nem rég az országgyűlésen ejtett szavait, hogy „midőn az országgyűlés együtt nincs, a törvényt magyarázni csak is a kormánynak lehet.” gr. Andrássy Gyula legközelebbre ígére választát.

Ezután a központi bizottság jelentései olvastattak föl az 1868-iki VII. t. cz. módosítása és az ujjonez-illeték megszavazása tárgyában. Ki fognak nyomatni s ugy tárgyalatni.

Horvát Boldizsár a bírák és bírósági hivatalnokok áthelyezése és nyugdíjazása körüli eljárás szabályozására törvényjavaslatot nyújt be, s kéri, hogy az osztályok utasítsanak ennek s a már beadott bírósági törvényjavaslatoknak együttes tárgyalására.

A baloldal e kérésre hosszas vitával felel, olyképen akarván a bírósági törvényjavaslatok tárgyalásának újat állani, hogy ezek csak a törvényhatóságok rendezésekor tárgyalassanak. Végre a ház — Ghyczy K. ily értelmű indítványa mellőzésével — napirendre tér, Horvát Boldizsár kérését teljesítvén.

Gr. Mikó Imre, közlekedési miniszter, följegyti azon okokat, melyek a fumei vasut ezigdig való hátráltatását előidézték. Hosszasabb tanulmányozásokat kellett tenni, e célból külföldre bizottságot kiküldeni, melynek alapos munkálata kimutató, hogy a fumei vasuton nem alkalmazható a Fell rendszer, holott csak erre történt — a vállalkozók részéről — elfogadhatónak látszó ajánlatot. Egyszers mind kijelenti, hogy új pályázat hirdetik, melynek eredménye, remélhetőleg, kielégítő leend. Kéri a házat — a múlt országgyűlés példájára — egy 15 tagú vasúti bizottság kiküldésére, melylel az előadottakra vonatkozó okmányokat közölni lehessen.

Ismét hosszas vita fejlődött ki, mert a

baloldal többszöri és fölösleges indítvánnyal és határozott javaslattal lépett föl, melyek a kormányt a szóban forgó vonalak mielőbbi kiépítésére kötelezzék.

Gr. Mikó Imre, gr. Andrássy Gyula és Hollán Ernő (államtitkár) felvilágosításával azonban a ház meglevén elégedve: a tett indítványok nem fogadtattak el.

XXIV.

A képviselőház jun. 11-iki ülésének főtárgyát a miniszterelnök válasza képezte, Tisza K. multkori interpellációjára, mielőtt azonban odáig lehele jutni: egy egész csomó kérvényen, jelenésen és interpellation kelle átgázolni.

Almásy Sándor csak két interpellatiót nyújt be; egyet a belügyminiszterhez, Hevesmegyére vonatkozólag; egyet az igazságügyminiszterhez, a jun. 1-én életbelépett új perrendtartás által munkával túlhalmozott szolgabírák kiegészítése ügyében. Ez utóbbi interpellatió is a belügyérhez tartozván: mind kettő neki adatik ki.

Csiky Sándor interpellációjában vasutat kér a közl. minisztertől Egernek. Közöltetik az illetővel.

Begyányi Vincze az érsekújvár-nyitra-trencsini; Tancsics Mihály a fumei vasutól tudakozdik: az előbbi fog kapni, az utóbbi már kapott választ a mult ülésben, melyen ő — ugy látszik — nem volt jelen

Kapp Gusztáv a belügyérhez a következő interpellatiót intézi:

1. minemű akadályok léteztek, hogy a szász nemzeti egyetem által törvényes jogosultságánál fogva készített és jóváhagyás végett a t. miniszteriumhoz felterjesztett szabály a királyfüldi képviselő testületek szervezése és választása fölött a t. miniszter ur által meg nem erősíthetett, vagy legalább módosítás végett vissza nem küldetett.

2. Mily körülmények indították a t. belügyminiszter urat, hogy az illetők kihallgatását megelőzve az érintett ideiglenes szabályzatot kiokostani méltóztatott, mely szabályzat az egyetemi szabálynak leglényegesebb pontjaitól annyira eltér, a tisztviselők új választását bizonyára nem a hivatalkodás előnyére oly módon elrendeli és a választási jogot a legkorlátlanabb kormányi kijelölési jog által oly szűk határba szabja?

3. Szemben a közvélemény nyilatkozatával és a már szőnyegen levő igazság-kiszolgáltatás reformjával, szándékozik-e a t. belügyminiszter ur azon ideiglenes szabályzatát épségben megtartani és minden részeiben végre is hajtani?

Még Jókai Mór interpellálta a közlekedési minisztert a pest-váci országuttra vonatkozólag, s kéri annak országos költségen (póthitel utján) való kiépítését.

Az interpellatiók közöttetnek az illető miniszterrel.

Fodorczy Sándor indítványára a horvát határvári erdők eladásának ügyében való horvát országgyűlési átirat tárgyalása a következő keddre tűzetik ki napirendre.

Gr. Andrássy Gyula sok helyett (még a baloldaltól is) megjelentzett magvas beszédében válaszol Tisza Kálmán multkori interpellációjára. Elismeri, hogy beszédjének amaz incriminált s összefüggésből kiragadott tételeit csakugyan mondotta, de azokat nem mondhatta s nem is mondotta más értelemben, mint, hogy a törvényeket végrehajtó közegek különböző, vagy hibás, vagy ellentétes értelmezése alkalmával a kormány joga, sőt kötelessége — saját felelősségére — értelmezni és a közegeket oda-utasítani, hogy a törvények helyesen hajtassanak végre. Végül egyenes kérdéssel fordul Tisza Kálmánhoz, ha szerinte, vagy szerintök van-e joga a kormánynak a törvényhatóságoknak ily utasításokat adni, s kötelesek-e az illetők azt elfogadni, igen vagy nem? (Balról: Igen! Szélbalról: Nem!)

Tisza Kálmán természetesen nem számított e csiklandós kérdésre, s napirendet kért „a válasznak” tárgyalására.

Elnök „a válasz” alatt a min. elnök választát értvén, ezt megadhatónak véli, s kissé elhamarkodva, ki is mondja a végzést ily értelemben.

Budai Sándor a min. elnök válaszával meg levén elégedve, azt egyszerűleg tudomásul kívánja vétetni, s

Huszár István napirendre térést indítványoz.

Ebből kissé zavart vita keletkezett. A baloldal kinyilatkoztatja, hogy ha a min. elnök válasza nem tűzetik ki tárgyalásra: Tisza Kálmán nem felelhet a hozzá intézett kérdésre. A jobboldal tökéletesen meg levén nyugtatva a min. elnök válaszával: azt egyszerűen tudásul akarta venni (mert a válasz tárgyalása némileg bizalmatlansági szavazat lett volna), s külön akart Tisza Kálmán alkalmat nyújtani a felelet-adásra, mi-be azonban a baloldal (hosszas vita után) sem akarván beleegyezni: névszerinti szavazás történt, melyben 422 képviselő közül 212 igen-nel, 124 nem-mel szavazott, (85 távol volt) s így a ház „tudomásul vette” a min. elnök választát.

Horvát Boldizsár nyilatkozata

az osztályok előtt, a megyék ügyében.

„Azon aggály ellenében, mintha a kormány az igazságügy ezen különvált s önálló szervezése által, a megyék tüzetes rendezésének kérdését bizonytalan időre elnapolni akarná, s célja nem volna egyéb, mint a megyék hatáskörének fokozatos csönkítése által a megyei intézményt lassankint oly súlytalanná tenni, hogy elvégre annak rendezése is fölöslegessé váljék: a kormány kijelenti:

1. Hogy nem csak nem szándékszik a megyék szervezésének munkáját elhalasztani, sőt súlyt fektet arra: hogy azon munka mielőbb végrehajtsák, s épen ezért, hiven a trónbeszéd szavaihoz, a megyék szervezésére vonatkozó törvényjavaslatot a jövő télen, tehát még a jelen év folyamában okvetlenül léteendi a ház asztalára.

2. Hogy a mig egyrésztől lehetetlennek tartaná az igazságügy helyes és korszerű reformját, ha az a municipalis hatóság keretében jövőre is meghagynák: ugy viszont másrésztől egész teljében felismerve a megyei intézmény becsét és horderejét, valamint ezzel ellentétben azon veszélyeket is, a melyek a közkormányzat merev központosításából eredhetnének, célját nem a megyei intézmény eltörlésében, hanem épen ellenkezőleg abban keresi, hogy azt egyszerű rendezés által a kor színvonalára emelje, jó, gyors és pontos adminisztratív közegévé tegye, s ekép e becses intézményt a nemzet számára megmentse.

Lehetetlen levén e helyütt a megyerendezés kérdésének részleteibe bocsátkozni, a kormány ezuttal csak azon vezérelveket emelheti ki, a melyeket e kérdés megoldásában követni akar és fog.

E vezérelvek a következők:

- a) a törvényhatóságok önkormányzati jogának megóvása;
- b) tisztviselők szabad választása;
- c) a felelősség elvének kiterjesztése mellett, az országos törvények s a központi kormány törvényes rendeleteinek végrehajtását jövőre is megtartják;
- d) költségvetési jog felsőbb felügyelet mellett, s a törvényhoázs által megállapítandó korlátok közt;
- e) szabad vitatkozási jog nem csak a megyei, hanem országos ügyek fölött is;
- f) ezzel kapcsolatban, körlevelezés joga egymás közt, s a kérvényezés joga az országgyűléshez.

Kerkápoli Károly beszéde.

A képviselőház máj. 28. üléséből.
(Folytatás.)

Mit jelent? hogy mit jelenthet, azt meg lehet mondani, ha nem igényli az ember magának, hogy azt is ki bírja mondani, a mit jelen valoban. Jelentheti azt, hogy teljesíteni akarták azon kívánságot, melyet az első delegációnak márczius 6-án tartott ülésében épen a tulsó oldalnak egyik méltán tisztelt vezérja Tisza Kálmán kifejezett, mondván: Ő Felsége két állama együttesen említettik: vagy osztrák császárság és Magyar királyság, vagy osztrák-magyar birodalom néven volna czimezendő. És ebben egyetértünk ekkor minyájan, magával Komárom városa érdemes képviselőjével együtt, kinek beszéde

szintén itt van a „Napló„ban. Mit jelenthet az? Azt, hogy a t. képviselő urral együtt magunk kértük azon kifejtés használatát, melyet akkor magában véve is jónak tartottuk; — nem akarom magunkat jobbaknak felmutatni, mert mi is jónak tartottuk — de melyről később, mert prókator nemzet vagyunk, eszünkbe jutott, hogy kétértelműségre adhat alkalmat. Kerestünk tehát synonymot, mely nem lehet kétértelmű, hogy megkössük ezen értelmet, melyet szeretünk és lehetetlené tegyük azt, melytől tarthatnánk. Azért mondtuk, hogy felváltva osztrák-magyar monarchia és osztrák-magyar birodalom legyen használva. Ha tehát semmi aggály nem lehet azon alternatív kifejezés miatt, azt hiszem a t. képviselő urnak talán azon aggálya is el fog oszlani, melyet benne az osztrák aranyak felirata és azt illetőleg a tulfélen hozott törvény keltett. Azt hiszem, hogy miután maga is mondta, hogy csak a czimkérdésnek ily módon lett megállapítása mellett, a midőn még nincs úgy, mint kellene, a világ előtt határozottan constatálva a jogilag valóban létező azon törvényes viszony, hogy a birodalmi tanácsban képviselt országok képviszik az osztrák császári birodalmat — mint bátor voltam kimutatni, ez már constatálva van, — melynek kivüle és mellette a magyar korona birodalma áll, — kelt benne aggályt ama határozat; azt hiszem, aggálya mint feltételes, önkényt elenyészik az ellenkező esetben, melyben a mondottak constatálva vannak. Ez esetben, hogy ha még érvelők szükségét látná, érvelőre tehetünk szert a magyar királyságról tanuszkodó magyar aranyakban, melyeknek száma, adja Isten! minél nagyobb legyen. (Élénk tetzés a jobbon.)

Daczára annak, hogy a t. képviselő ur aggályát a mondottak folytán nem osztom, tökéletesen egyetértésem vele, ha feltevése állana; és a köztünk fenforgó véleménykülönbségnek az az oka, mert én hiszem, merem mondani, tudom, hogy feltevése nem áll és mert ő meg az ellenkezőből indul ki.

A t. képviselő ur, midőn ezen aggályos állapotnak okait kereste, arra helyezett súlyt, hogy annak bizony az az oka egyfelől, hogy ezen nemzetből sok oly jog elvétetett, mivel a külügyi politikára való befolyását valóvá tennt, biztosítani bírná, ilyen az ujonez-megszavazásnak, a hadügyi költségek megajánlásának és a mozgósításra való befolyásnak joga, melyeknek elvesztésével fagypontra szállott alá Magyarország a külügyi politikára való befolyása. Azt hiszem, ezen jogokkal a tulfél sem bir nagyobb mérvben, s így annak befolyása sem lehet nagyobb, úgy hogy végre sem tudom, kinek befolyása alatt áll hát a külpolitika.

Ez az egyik, a mit mondani akartam, a mihez hozzá teszem még azt, hogy annak tagadásába illetőleg bizonyításába, hogy ezen jogok nem vétetnek el tőlünk, nem bocsátkozom, azért mert ez már sokszor megtörtént; hanem igen is várom az élettől, hogy győzze meg azokat, a kik ezt még szükséglik; meg is győzendí majd akkor, a midőn tetteleg megszavazzuk az ujonezokat; meggyőzendí akkor, a midőn majd — ne adja Isten — a hadi költségeket is megszavazzuk hitel formájában, mert a háboru költségeket lehetetlen másképp megszavaznunk, azon egyszerű okból, mert nincs miből; zsebünkbe hiába nyulunk; abban, ha keresünk is, nem találunk erre elegendőt. A hitel megszavazásának joga pedig kizárólag ezen törvényhozást illeti Magyarország terheire.

A harmadik pontról, t. i. a mozgósítás jogáról nem szólok, met elismerem, hogy az ellen, hogy valami könnyelmű háboruba bele ne vitesünk, nagy garancia volna, ha a seregnek mozgósítását az országgyűlés tudta nélkül nem lehetne eszközölni; de az iránt meg épen nem volna benne garancia, hogy míg a mozgósítás fölött tanácskoznak: önállásunk és függetlenségünk idegen hatalomnak ne jusson martalékul; már pedig nekem részemről mindegy, bármerre vesziük el önállásunkat, akár az osztrák császári birodalom, akár bármely más birodalom által.

Előbb mondtam, hogy az élet már is nevezetesen meggyökerezett az emberekben — bár nem vették azt észre — azon hitet, hogy bizony még sem oly rossz ez a közös ügyes állapot. Én legalább oly tüneményeket, minőket itt láttam, másként megmagyarázni nem tudok. Lehetnek

képv. urak a baloldalon, kik azokat másként is meg bírják érteni; én nem.

Váradí képv. urtól hallottunk itt kérdéseket intézni az egyes miniszterekhez, a melyekben elősorolá, mit mindent nem tett meg a kormány, pedig kívánta volt tőle, interpellálták érte és azóta már két év is elmúlt. Főlemlite helylyelközzel oly dolgokat is, melyeket 300 éven át szorgalmaz a nemzet, minden siker nélkül. E 300 éves sikeretlenség a világnak nem tűnt fel. mivel érzé, hogy az ország akkori helyzetében az említett dolgokat nem lehetett sikeresíteni. Az érdemes képv. ur már — talán joggal — esodálkozik azon, hogy ugyanazokat két év alatt sem lehetett sikeresíteni, gondolván, hogy Magyarország ily helyzetében két év több, mint elég arra. (Hosszasan tartó tetszés nyilvánítás a jobb oldalon.)

Azt hiszen, hogy nagyobb dicséretet a jelen helyzetre nem mondhatott volna.

Ghiczy Kálmán t. képv. ur előadásának azon része, melylyel a miniszterelnök ur által épen Váradinak adott feleletre válaszolt, magában véve nagyon szép, s nem tagadom, sok igaz van benne; csak egy baja van, t. i. hogy nem a tett kérdésre felelt: mert a miniszterelnök — ha jól értettem, — nem azt neheztelte, s nem azt vetette okául annak, hogy több nem történt a reformok terén a mult országgyűlés folyama alatt, hogy a képv. urak nehézségeket csináltak, a mikor azt hitték, hogy az elfogadott alap ellenére akar valami a nemzet rövidségével történni. Ez természetesen kötelességük volt, és a mint ő hivatkozot, a bizottságban jelen lenni szokott és ott működött tagokra, — veszek magamnak bátorságot: s én is hivatkozom ő reá, hogy mi sem maradtunk mögöttük, midőn arról volt szó, hogy az alap, mely megteremtett, valóban is befolyással bírjon az életre s ne vonasának abból más consecariumok, mint az abból természetl folyók: (Folytatjuk.)

KÜLFÖLD.

FRANCZIAORSZÁG. A megszorított választások e hó 6-án és 7-én folytak le. A kormány jelöltjei vagy pártoltjai közül 30, a független és radikálok közül 28 egyén jutott többségre. A választásokat általában kellő rend és csend jellemezte, de utóbajai ott sem maradtak el. Páris, Nantes és Bordeauxban 7-kén, 8-án, 10-én jelentékeny utcai zavarok s csoportosulások történtek. Bukott jelöltjeiket éltetve, utcai lámpákat, ablakokat, kirakatokat törtek össze, fegyver boltokat raboltak ki. A csoportosulásokat néhol csak katonai erővel lehetett szétoszlatni. Több elfogatás történt.

ANGOLORSZÁG. Az irállamegyház-bill ellen a torik tüzes ellentállásra készülnek. A támadást a „Globe“ egyik közelebbi czikke kezdi meg, mely azért érdemel figyelmet, minthogy az egész párt nyilatkozatának t-kinthető. „Anglia népe, így szól a cikk, elébb aggodalommal, aztán meglepetéssel, végre leplezetlen félelemmel nézte a parlament eljárását, mely inkább akart lenni a miniszterium szolgája, mint a nép képviselője. Azonban az angol nép nem csak az alsóházban van képviselve. A törvényhozás második felének még nyilatkozni kell, és ha szabad mondanunk, a népek is nyilatkozni kell. A legközelebbi napok — lamentál tovább — dönteni fognak alkotmányunk s nemzetünk sorsa fölött.“ Ehez felszólítás járul a néphez, hogy kérvények és gyűlésezések által, nyilatkozzák az egyház mellett. Nem kevesebb, mint egy millió aláírást akarnak gyűjteni, hogy azokkal támogatassák elmentmondásukat. Ohajtjuk, hogy ennek se legyen több sikere, mint azon hét szekér kérvénynek, melyeket egyik spanyol püspök vitt a kortesgyűléshez, a vallásszabadság ellen.

TÖRÖKORSZÁG. Alexandriai lapok régóta küzdenek Egyiptom függetlensége mellett, s az alkirályról oly kifejezésekben emlékeznek meg, melyek csak a szultánt illetnék. Most egyik konstantinápolyi lap mérges cikket közöl azok ellen. Irja: hogy azon idő, midőn a szultán meghajolt a befejezett tények előtt, elmúlt, mutatja ezt azon erély is, melyet Aali basa a krétai ügyben s a török-görög viszályban tanusított. Gondolják meg ezt Egyiptomban, s legye-nek meggyőződve, hogy Törökország felségi jogait meg fogja védelmezni.

OLASZORSZÁG. Az alkotmány innepét e hó 6-kán tartották meg. A hadügyminiszter előterjesztette a hadsereg szervezésére vonatkozó törvényjavaslatot. E szerint a hadsereg száma 400,000-ben, a tartaléké 190,000-ben állíthatnák meg. Kik közül tényleg szolgálatban csak 176, 186 ezer ember lenne. E javaslat főelőnye nem hadsereg szaporításában, mert az egész szaporodás 25—30 ezerre megy, hanem abban keresendő, hogy a hadsereget jobban ki lehet képezni. A képviselőház e javaslatot a mostani viszonyok között, nagy hihetőséggel el fogja fogadni.

GÖRÖGORSZÁGBAN a választások megkezdődtek a június közepén összeülőldő új kamrába, melyet a király személyesen fog megnyitni. A választók nagy részvétlenséget tanusítanak, különösen Athenében. Ugy látszik, megunták a sűrű választást.

Színház.

A mult heti előadások közül megemlítünk néhányat.

Június 11-én: A miniszterelnök báija és A szép Galathea meglehetősen számú közönséget vonzott. Az eleven kis vigjáték, mely Pesten is némi föltűnést okozott, folyton vig kedélyben tartá a nézőket, s különösen Fehérváryné (a török-szakad bálba menő tanácsnoknő) és Erdélyi (a zsugori tanácsnok, kit az előléptetés reményével forgatnak ki szép eszéből) ügyesen játsztak.

A szép Galatheát Gerecsné énekelte szépen, s a kellemes játszi-zene, a szöveg gyöngesége daczára, megtette hatását. Prielle (szobrász) is többször megtapsolták, nem játékaért, hanem csengő hangjáért. A rendezőség dicséretére legyen mondva: e kissé sikamlós darabot elég illemmel adták.

Jun. 12-kén: Dalma (az utolsó avar chagán), Jókai e sokkal szebb, mint jó drámája, Kassayné jutalmára, lehetőleg megtöltte a házat, melynek Kassayné tisztelői, mint előre is megmondók, minden kis zúgát igyekeztek elfoglalni, bár a jutalomjáték — a terem szűk volta miatt — még így is nem erősen nagy jutalom lehetett. Az egész előadást oly dicsérattal említhetjük meg, melyet az edlignek vajmi kevésé érdemeltek meg: értjük az összevágó kerekdedséget s a színészek meglehetősen szerep-tudását. Most nem igen volt alkalmunk a mondatakat előbb hallani a sugótól, mint a színészektől.

Az est koszoruja — melyet a jutalmazott jókora virágzáportól kísérve, in natura is többszörösen megkapott — mindenesetre Kassaynéét illeti, ki a czimszerepet adta. Első jelenetében mintha egy kissé feszeseen érezte volna magát a férfi jelmezben, de mind jobban belemelegedett s játéka ott érte el tetőpontját, hol Elemér (Prielle) ifjui barátságuk élményeit beszéli el. Az „emlékezem“ változatos és kifejezésbeli hangsúlyozása igen jól sikerült erőteljes és mégis szép ajakán. Legkevésbé hatott meg azon helyeken, hol a harag és boszúság hangján kell vala szólnia, míg a szerelem melegsége, (beszélgetése Disabul lányával — Dancz N. —) mint égő tűz hatott az érző közönségre.

Kassayné után Erdélyi Sándort (Disabul) kell kiemelnünk, habár néhol igen erős színeket használt. A kellő határt legjobban eltalálta ott, hol a kétségbeesés gunyájával szilitja föl környezetét, hogy csak jójón, kérjen tőle akármit, mert most „jó kedvében“ van.

Kassayt sem kell felednünk, ki a török vezér kis szerepébe valódi életet öntött. Arcza, mozdulatai, szava: maga volt a megtestesült ravasz gouoszság. Prielle is elég melegséggel szavalt s Dancz N is igyekezett, tehetségéhez mérve, betölteni szerepét.

Szóval, a nagy közönség teljes meglegedéssel ment szét az előadás után s még a darab végeztével is — mit már azelőtt untig megtőn — többszörösen kihivta a játszókat, s legkivált a jutalmazottat.

VEGYES.

* Graeff tábornok, az erdélyrészi honvédség parancsnoka, körutjában városunkat is érintette. Ugy halljuk, hogy a parancsnok ur tudakozódott az itt rendelkezés alatt álló szállá-

sok felől, mi azon örvendetes következtetésnek ad helyett, hogy a városi közönség folyamodása, a honvéd-parancsnokság Vá ár helyre való áttételére nézt, eredményre fog vezetni. Adja Isten! A helybeli honvéd-egylet testületileg tisztelgett a parancsnok urnál, kitől igen szívélyes és magyáros fogadtatásban részesült.

* A reformátusok helybeli főiskolájában tegnap kezdődtek meg a közvizsgálatok. Az ez alkklomra készített hivatalos kimutatásból kitűnik, hogy a főtanoda ez évi népessége 772-re rugott; ezek közt jogász 67, bölcsész 80, közép-osztályos 340, elemi osztályos 265. kezdő 20. Az énekkarban résztvevett 37, a zenekarban 21, testgyakorlatra járt 250. Ez utóbbiak mult vasárnap nyilvános próbatétüket is letették, a közönség meglegedése közt.

* Prielle Cornélia és Szerdahelyi Kálmán, mint a pesti lapok írják, e nyáron M.-Vásárhelyet is meglátogatják vendékszereplés végett. Örvendetes hír.

* Színészeink előadásait — nagy melegek alkalmával — már legközelebb a szabadban tartják, Lénárt Károly telkén most késülő nyári szinkörében.

* Novák Bogdán ur a „Haza“ magyar életbiztosító-bank erdélyi vezérügynöke utazó felügyelőket, igen kedvező feltételekkel alkalmaz. Örömmel vehetik az országban mindazok, kik ez állomásra képesítve érzik magokat; forduljanak a magokat felügyelőül alkalmaztatni vágyók a fennebbi urhoz, honnan is e tárgyban bővebb felvilágosítást nyerhetnek.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. jun. 14-én).

5% metalliques	62.55
5% nemzeti kölesön	70.50
1860 államkölesön	103.40
Bankrészvény	746.—
Hitelrészvény	309.10
London	124.10

Ezüst 121.75
Arany 5.85½

Junius 11.

Erd. földt. ment. kötvény 76 ft. 75 kr.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

Nyilttér. *)

A mailandi 10 frankos sorsjegyek huzása ma, junius 16-án fog megtörténni, a főnyeremény 100,000 frank aranyban, ily sorsjegyek egész ma estvig kaphatók 5 ft 50 kr. Fogarasi J. D. kereskedésében, nem nyeresésetben, ezen sorsjegyek ugyanott 4 ft 70 kron visszavévdnek, e szerint 80 kr. kockáztatás mellett, 100,000 frankot lehet nyerni.

*) E rovat alatt megjelenő cikkekért nem vállal felelősséget a szerk.

HIRDETMÉNYEK.

(59)

Z. 4.

2-3

Kötelességszerü nyilvános közlemény.

Csak a valódi Hoff János-féle maláta készítményeknek lehet igényük a közönség bizalmára, mivel több mint 3000 orvos vitt véghez velök számtalan gyógyítást mell- és tüdőfájdalmakban, gyomorbetegségekben, köhögésben, fejfájdalmakban, aranyérben, vérhiányban, erővesztésben sat. szenvedőkön, s e gyógyszerekkel — orvosi vélemények alapján — a legmagasb rendűek is élnek.

Hoff János, udvari szállító ur, központi raktárának, Bécsben, Kärntnerring 11.

Kwassitz (Morvaországban), febr. 25-én 1869. Kérek új szállítmányt Ön maláta-kivonatu egészségi söréből, melyet már ismételve rendelttem betegeimnek különböző megfelelő esetekben, s különösen nőnnél, ki gyakori és heves — vérszegénységen és testi gyöngeségen alapuló — fejfájásban szenvedt, kitünő eredménnyel használtam, mert már a 10-dik üvegtől elmúlt fájdalma s azóta vissza sem tért, sat. Dr. Herbig Adolf lovag, kerületi, helységi, urasági és gyár-orvos. Triest, febr. 22-én 1869. Kérek egy rögtöni küldeményt Ön maláta-egészségi-csokoládjából, nehogy azon helyzetbe jöjök, hogy betegeimmel félbeszakadjon annak használata. Bönisch Ignác cs. kir. tábori orvos, a 62-ik gyalogsági szerezrednél. — Metternich herczeg ő felsége, Párisban egy küldeményt rendelt meg a hirhedten ismert, köhögést szüntető és nyál-oldó maláta-mell-czukorkákból, Hoff Jánostól, melyek semi más, hasonló névű készítmény által sem helyettesíthetők. — Tüdőfájdalmam enyhítésére kérek egy gyors küldeményt ön gyógyhatásáról dicséretesen ismert maláta-egészségi-csokoládjából Findeys F. Lajos, admonti kispap.

Az egyedül valódi Hoff-féle Maláta-kivonat-egészségi-sör, valamint a Maláta-egészségi-csokolád és Maláta-kivonat-czukorka csak is Kärntnerring 11. alatt található. A burkon „Johann Hoff“ névvonása áll.

Árrak: Maláta-kivonat-egészségi sör, üveggel és csomagolással: 6 üveg 3 frt 70 kr., 13 üveg 7 frt, 28 üveg 14 frt, 58 üveg 27 frt 30 kr., 120 üveg 55 frt. Maláta egészségi-csokolád: Nro. 1 egy font 2 frt 40 kr. Nro. 2 egy font 1 frt 60 kr. öt fontra fél font ingyen, 10 fontra 1¼ font. Maláta-csokolád-por, a hiányzó anyatej pótlására, 80 és 40 kr. Maláta-mellczukorkák 30 és 60 kr. — minden Bécsbe számítva.

(44)

5-12

Hihetetlen s még is igaz.

Egy díszes zsebmordály (Terzeroll) vont csövel, csak 1.30—2 frt.
Egy finomabb, nagyobb öblü damast-csővel és golyó öntővel 2 frt 20—3 frt.
Egy igen finom vésett, 2 frt 75—4 frt.
Egy díszes kétsővű kicsike hölgy terzeroll 2 frt 90—4 frt 50 kr.
Egy kétsővű terzeroll, damast csövel, nagy öblü, 3 frt 80—5 frt 50 kr.
Legfinomabb hosszú csövel, 4 frt 20—6 frt.
Patentirozott Napoleon-Revolver 6 lövésre, fel nem huzandó sárkányval, hátultöltő, lefauchaux-rendszerű, díszesen kiállítva, 100 lépésre biztos lövésű, csak 10, 12, 15 frt.

Ez áron és ily minőségben egyedül kaphatók:

Industriehalle (iparcsarn.) Bécsben, Praterstrasse 16. sz.

Megrendelések az osztrák birodalomból, az árnak megfelelő előleg beküldésére, s a további összeg utánvéte mellett pontosan teljesíttetnek. Az egész árnak utánvételére küldemény nem eszközöltek.

Ugyanaz finomabb kiállítással tágabb öblü 20, 22, 24, 26 frt.
Revolver- vagy Terzeroll-táskák valódi orosz bagariából, hasszíjjal 1 frt 60 1 frt 80, 2 frt.
Angol vadászpuskák 8 frt 50, 10, 12 frt.
Ugyanaz finomabb, kettős csövé, 15, 10, 22, 25 frt.
Sörét zsacsók, 15, 20, 30, 60 kr. 1 frt.
Lőportölők 60, 80 kr. 1 frt.
Lőkupak rakó, a legfinomabb 60 kr.
Vadcsalogató, mely mindennemű vad hangját tisztán és jól utánozza, 45 kr.
Dákos bot 2, 3, 5 frt.

(64)

1-2

Tevékeny életbiztosító-mozgó ügynökök

a legkedvezőbb feltételekkel átlag (fix) és szerzési illetékek mellett azonnal alkalmaztatnak.

Az ajánlkozni kívánók, kik 1000 frtnyi biztosítékot jótállás, értékpapirokban, vagy betáblázás útján nyújthatnak, intézzék ajánlataikat a „Haza“ magyar életbiztosító bank erdélyi vezérügynöke Novák Bogdán urhoz.

(65)

1-*

Sirkövek,

Gerendai Antal, márvány műgyárából Pesten vörös márványból, porosz gránitból, vagy terméskőből darabja 8 frinttól kezdve egész 3000 forintig valamint minden építményi művek, szobrok, fehérmárvány asztalok gyári árban megrendelhetők Maros-Vásárhelyt. Fogarasi J. Demeter kereskedésében, és ugyanott a siremlékek dusan kiállított Albuma valamint az árjegyzékek megtekinthetők.

(48)

5-12

Bollmann M.

Bécsben

Rothethurmstrasse Nro. 31.

Mariahilferstrasse Nro. 91.

Mindennemű varrógépek legnagyobb raktára, leszállított árrak és egy évi jótállás mellett.

Kézi gépek 25 frttól föl 50 frtig. Képes árjegyzékek, kívánságra, bérmentve és ingyen küldetnek meg.

Ezenkívül minden nagyságu Gouffrigépek raktára.